

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMÎNALĂ

Redacția și Administrația
BUCUREȘTI
Strada Regală, 6

SUPT DIRECȚIA UNUI COMITET

ABONAMENTUL ANUAL
În țară . . . 10 lei
În străinătate 12 »

DOUĂ CĂRȚI PENTRU ROMÎNI

— «POVESTIRI DIN RĂZBOIU» ȘI «ÎN URMA PLUGULUI» —

A apărut despre războiul din 1877, data cînd am descoperit că putem să și învingem — mai credem astăzi? — o carte a lui Mihail Sadoveanu. Ea se cheamă simplu: «Povestiri din războiu».

Și cartea ea însăși e simplă, așa cum sînt toate lucrările acestui mare scriitor cu o așa de puternică și senină tinerețe încît pare că-ți inchipui că ar putea scrie cite patru cărți pe an timp de o sută de ani, rămîind la capăt tot tînăr. Nu sînt de loc cuvinte căutate, cuvinte nouă sau cu înțelesul preschimbat, întortochețuri și zorzoane, farbarale, cu care ne deprinsesem peste saț și pe care le răspingem astăzi, ori de la cine ar veni. Vocabularul nu e nici sărac, fiindcă orîcînd ideia și simțirea își află cuvîntul care li se potrivește, care le prinde, și nu e nici bogat în sensul aceluî care prin fața, mersul și schimele lui te trage de minecă pentru a-ți arăta că e bogat. Nu, nici una, nici alta; e un grai lin, cald — dar nu focos —, dulce — dar nici-odată dulceag; într'un cuvînt, un grai *așezat*. Așa povestește Rominul, fără gînd la dînsul și fără gînd la aceia pentru cari scrie, ci stăpînit întreg de subiectul său, în care trăiește, la o parte de sine și la o parte de ceilalți. Scriitorul nu e un scriitor, cu toanele, nacafalele și mofturile sale, ci un tovarăș care, văzînd, îți spune și ție. Uite, acolo e Țiganul Buzămurgă care a mers la războiu și nu-î e frică, fiindcă te poți strîmba și poți face pe alții să ridă, ceia ce e plăcut și foarte bine; uite călărașul acela care zace în praful crunt, giulgiu mirșav pentru mucenicii luptelor: acela, așa de eroic în moarte, nu vine din nici-o carte de cetire, din nici-un catechism de «virtute militară», din nici-un articol de ziar și din nici-o predică funebră; nu, el e numai Vasile al lui Tudor. Nu-l știi poate? Dar de aceia e tovarășul lingă tine, ca să-ți spuie încet, cu glasul scăzut ca înaintea măreției morții și a unei astfel de morți, că el e dintr'o

casă sărmană, în sat sărman, cu oameni sărmani, că n'a avut altă bucurie decît un gînd de însurătoare cu fata cutare, care stă acum acolo departe și așteaptă și va aștepta pînă ce icoana mortului frumos și tinăr va muri în inima ei de pămînt. Rînitul acela care se tirie în brînci, de-ți e milă de dînsul, acela se gîndește la casa lui pustie și, te miri la cine — se zice *ce* sau *cine*, cînd e vorba de un măgar? Aș vrea să știu aceasta pentru polemicele mele —, la măgarul de casă, care va fi stînd sărmanul în ploaie, ca un simplu măgar de sat ce este, în țara unde drepturile sînt la orașe. Ostașii aceia cari sfătuiesc ticăit cu ochii la roata gălbuie a unui felinar jalnic, ei spun de o femeie dintr'un sat unde boierul cere pentru dînsul toată frumuseța, și cel ce vorbește e bărbatul acelei femei, și el stă acuma 'n primejdia războiului, la care însă nu se gîndește. Panciuc se chiamă cel de colo, om mähălos și bun; el stă după luptă și-și alege un gînd: vrea adecă să meargă între cei ce zac cu viață încă într'inșii, să meargă departe în durerea neagră și să aducă înapoi spre căldura sigură a taberei pe cutare rănit, Florea, dintr'un sat cu el, care Florea i-a luat iubita, lui, lui Panciuc; și-l va aduce de sigur, dar va muri pe urmă, în cea mai sfîntă bucurie de jertfă, dînd trupul după suflet acelei femei de departe care ar muri, dacă i-ar muri bărbatul. Și așa tot înapoi, în lungul șir al acelor cari s'aũ dus la războiũ, el recunoaște și-ți vorbește de dînșii.

Dar războiul însuși: învălmășelile sălbatece de la asalturi, căderea tăcută de glonțul venit ca de la sine, din zări ucigașe, mucezirea oaselor rupte în umbra scirboasă a spitalelor, sînt și acestea? Firește că da, ici și colo, cite-va rînduri, o pagină. Aĩ simțul avînturilor și incleștărilor și ingenuncherii multor trupuri secerate. Dar lacomiĩ de măceluri vor veni în zădar aici; acesta e un scriitor *cu pietate*.

Și apoi nici nu-l ating pe dînsul bucuria loviturilor, răcnetul biruinților sălbatece. El e un Moldovean cu sufletul bun și duios. De aceia se pleacă spre toți acești oameni fără nume și li întrebă gîndul, inima. De aurăriile multe ale unora se sfieste întru citva, și privirea-ĩ e mai puțin pătrunzătoare atunci; dar cînd se află numai între cei umili, a căror jertfă supusă va fi tot așa de neștiută ca și supusa lor muncă, atunci el simte frățește față de ei, vorbește cu dînșii, dorește cu dînșii și plînge de jalea lor. Dacă o lacrimă ți se ivește în ochi și ție, cetitorule, las'o să cadă. Durerea aceia de care ți se spune, n'a fost niciodată așa, dar aũ fost în acel timp atitea dureri adevărate, asemenea cu aceia, și mai grozave decît aceia, asupra cărora n'a plîns încă nimeni...

II.

D. C. Sandu e Muntean, din Brăila. Minunata sa carte «În urma plugului», fără portret și fără biografie, spune însă aceasta pe fiecare pagină. E, ca și la d. Sadoveanu, simțirea și felul de gândire al neamului nostru: cumpătat, cinstit cu sine, de o îndrăzneală înțeleaptă. Toți: vătaful care-și iubește stăpîna nenorocită și moare pentru dînsa, fără să cuteze a-î atinge un fir de păr — îl chiamă Vasilachi, și e atîta putere de talent în autor, încît ți se pare de la o vreme că auzi Romeo și ce alte nume mai frumoase știe poesia cea mai adevărată și mai curată —, rîndașul acela care primește apărarea preutesei frumoase și o iea cu dînsul, după ce luni de zile amîndoi s'au luptat împotriva păcatului care-î învăluie în mreaja lui de farmec, ucigașul care răzbună prin glontecele lui omorul unui cal iubit, făcut prin trădare de un pizmaș și un dușman, soldatul care se lasă furat de taina amurgului și piere 'n umbrele nopții, spre satul lui, — toți aceștia sînt Romîni. Dar cînd chipurile, odată închegate, se mișcă, desfășurînd acțiunea care te stăpînește îndată, vezi că același cîntec e pe o altă arie. Duiosie este și aici, dar în treacăt; jale, une ori, cit să se gîndească cineva la un mijloc de îndreptare, de răzbunare și pedeapsă. Încolo, *fapta* domnește aici, — pentru dînsa sînt cele mai multe pagini și cele mai frumoase. Scriitorul o privește, se bucură de dînsa, sîngele i se zbate în vine ca în vinele eroilor săi, cari se îmbată de mișcările lor iuți, necruțătoare. El n'are la început nici-o pîrtenire sentimentală, venită din motive abstracte: ce-î este dacă unul e fecior de boier și cellalt un țeran, ce-î este chiar dacă acesta din urmă a furat și cellalt vine să pedepsească furtul, puindu-și viața în primejdie în mijlocul unui sat vrăjmaș? Cine va fi mai viteaz, acela va trece înnaintea celuiilalt, după ce-și va fi dovedit vitejia.

E în acești oameni fără osebite o *cavalleria rusticana* foarte impunătoare. Ea se întilnește și în viață, așa încît adevărul nu e încărcat de loc. Ioan Ionescu de la Brad povestește într'o carte asupra plugăriei în Mehedinți ceva care samănă cu aceste scene brăilene. Un băietan e pălmuț de un tîrgoveț, un Grec. Aî lui află și, cînd se întoarce acasă, el găsește poarta închisă. Dar toți frații își fac diata, testamentul, până în seară, merg, ucid pe cel ce a rușinat neamul lor, și rămîn haiduci.

D. Sandu știe și iubește aceste fapte. Știința și iubirea, pentru oameni, pentru locuri — de care i-a fost încunjurată copilăria, se vădesc la fiecare rînd aproape. Nu se poate să osebească cineva

mai bine, mai fin, ce se cuprinde într'o priveștiște a naturii decît face dinsul. Cuvinte puține, notînd precis, scurt. Rar', frase. Mai mult propoziții, care nu descriu, ci notează. Nicî-odată musica nu-ți învăluie sufletul — acea fermecătoare musică a d-lui Sadoveanu, care te alintă și te îmbată —, nu-ți deschide porțile albastrului visurilor. De ce nevoie? Acum știi, vezi. Nu pierde nicî-o clipă, ci privește înaintea, atent, sigur: oamenii merg răpede, și cine știe ce se poate petrece în clipă cînd te vei fi uitat visînd?

Aceasta e «În urma plugului», o carte mică, în urma căreia locul d-lui Sandu nu poate fi însă decît între cei mai-buni scriitori ai noștri.

N. IORGA.

C Î N T E C E

I.

*Razele de primăvară
Pesele-mă pătrund în casă
Răsfirîndu-se frumoase
Feste toate de pe masă.*

*De-aș putea să prind din ele
Un mănunchiū mai în spre sară
Și să ți-l trimit, iubito,
Ca un dar de primăvară.*

II.

*Se revarsă raze calde
De pe masă pe podele:
Aū venit să-mi culce dorul
Și pustiul casei mele,*

*Dar o primăvară 'ntreagă
Dac'ar sta acum să vie,
Tot n'ar face cît un zîmbet
De la draga mea zglobie.*

III.

*Așa cum ești, ești o copilă
Pornită 'n veci pe jucării,
Păpușa mea cu ochii vineți
Și cu obraji trandafirii.*

*Frumoasă rază de la soare,
Tu ai ceva în tot ce ai
Din alintarea unui flutur
Trezit la viață 'n zi de Maiū,*

*Și nu știū cum, aștept într'una,
Cum mergem noi ca doi pribegi,
Să-mi cei o stea din cer, ori luna,
Ori rostul vieții mele 'ntregi!*

Z. BIRSAN.

MÎNIOȘII

(SCHIȚĂ)

Cine-î Florin?!

Auzi vorbă! Cine să fie! Ia un flăcău de la ei din sat. Flăcău, dar e flăcău odată; îl știu șapte sate și șapte țări. Eheî, cînd vorbește lumea din sat de flăcău voinic—Florin al Catrinii Baciului, cînd e vorba de jucător bun—tot Florin. Plugar bun — tot Florin. Florin și iar Florin. El în gura satului la toate e întiiu. Satul toate le știe, ba încă prea multe știe satul, și tocmai asta nu-î vine bine lui Florin acum.

Știe satul lucruri, de care el nici nu se teme: ba, la drept vorbind, Florin se teme, dar satul nu trebuie să le știe; ce are satul cu gîndurile omului? Da nu se teme el, dacă-î vorba, de șapte sate. El, Florin? Ia să 'ndrăznească unul să-î zic'o vorbă, și să vezi apoi! Dar nu'ndrăznește. Da adecă ce-a făcut el satului?—Nimic. Joacă'n horă ca toți flăcăii. Și apoi vorbește și el cu cite-o fată. Și asta'nsemează că-î făcător de rele? Dar atuncî ce-arę lumea cu el?—Treaba ei! Ba, la drept vorbind, treaba e și-a lui, că el o să-l iea de piept pe al de i-o mai arunca vorbe!

Ce, el n'are drept să vorbească cu cine-o vrea? Cu cine să vorbească? Cu cineva; ei, cu-o fată... cu Anica.

«Da alții cum vorbesc, ba se și joacă cu fetele, și eî nici nu rid cu ea! Aseară la clacă o vorbă i-am spus și aî tăbărit toți cu ochii pe mine. Nu cumva ar vrea ca nici să nu mă uit la om? Ș'apoi n'am vorbit nimica cu ea. Ba mai întiiu de toate am vorbit cu Catrina Neagului, și pe urmă cu Anica».

Și satul... vezi, satul a pus minie 'ntre ei. Ba Anica-î minioasă foc. Pe drum, cînd se'ntilnește cu el, ochi'n pămînt. Ce i-a făcut el? Ea știe. Apoi nu se poate, că el nu i-a făcut nimic. De ce să fie minioasă? Tot lumea, ea viră zizanie.

«Azi la horă toți se uitaî la mine ca la urs, că m'am prins lîngă ea. D'apoi să-î mai fi mai spus vre-o vorbă! Numai de cit ar fi 'nceput să-și dea lumea coate. Și Anica tot mai minioasă s'arată. Nici să-și fi deschis gura măcar. Tace așa, par'că cine știe ce rău i-am făcut! Ba nu zău, cum m'aș putea eî necăji pe ea?—Nici cum. Apoi atuncî ea de ce-î necăjită pe mine? De gura lumii: ea viră zizanie. Auzi, să nu vorbești și să nu joci cu cine vreaî, de gura lumii! Cînd; la spargerea horii, ea a plecat singură și, cînd o ajung în drum, ea s'oprește la vorbă cu lumea. Ce, o fi voind să-î zic:

Mergi acas' Anico? Apoi ea știe c'acasă trebuie să meargă. Ea de ce nu mi-a zis s'o aștept să mergem amîndoi, că eă aș fi slăbit pasul. Așa-î omul la minie!»

Apoi n'are dreptul Florin să fie și el minios? Dar nu pe Anica, ci pe tot satul, că de la el se trag toate! Dar ce are satul cu el, dacă... dacă i-î dragă lui o fată? Ce?

Acum, cum îl văzu că trece pe drum — se ducea și el s'aștepte vitele de la pășune —, hop, a'nchis poarta și-a fugit în casă. Putea să stea să-î zică: Vezi, Florine, și de vitele noastre. — Cu dragă inimă, Anică,—și-atîta tot. Dar nu, ea tot minioasă; și-acum Florin la răs-pîntia satului alege și vitele Anichii. De ce să nu le aleagă? Cum să lase el vitele vecinilor așa'n mila Domnului! Ba are să le ducă pîn' la ei acasă, că tot trece p'acolo. Și ea trebuie s'aștepte la poartă să le bage 'năuntru. Ce-o să le lase pe drum!

«Dacă n'o ieși? Atunci se duc vitele 'nnainte.-- Ba am să-î strig odată lui moș Sandu să m'auză din fundul grădiniî, și-o ieși careva».

Cînd ajunge la poartă, — nimeni. Florin n'a strigat. Cum să scoale tot satul cu gura lui? Anica, în loc să iasă la poartă, să bage vitele, se uită pe furiș din tindă, iar vitele aū intrat singure.—Tot minioasă. Toate pîn'odar. O s'o iea din scurt: «Anico, de ce ești minioasă pe mine? Ce ți-am făcut eu ție?» Și-atît! — Că nu sînt minioasă; c'asa, că pe dincolo. — Cum nu ești minioasă? Ce o să măi zic'a-tunci? Ce i-am făcut eu ei?»

Acum par'că și pe Florin îl prinde necazul; e chiar necăjit pe Anica, dar nu-î minios cum e ea. E necăjit fiindcă ea-î minioasă. Și de necaz a uitat să dea apă la boi, și tot de necaz s'a culcat în șură, și tot de necaz n'a prea putut dormi, și-a doua zi tot necăjit a pus plugu 'n brazdă; toate cu necaz pentru o minie nechibzuită. I s'a măi înviorat sufletul de dimineață, cînd a trecut moș Sandu pe la capul locului, cu coasa 'n spinare. Și moș Sandu-î prietenos; dar adecă cum să treci tu, creștin, pe lingă plug, fără să zici: noroc. Dar tot e om bun moș Sandu.

«Apoi el e bun din firea lui; cu mine de ce-ar fi rău? Ba încă mă chiamă pe poimîne să-î ajut la coasă, că are mult. Și mă duc; de ce nu m'aș duce. La mulți am ajutat eū: Să vază ei la mine coasă!»

Plugul lui Florin merge bine: merge că-î bine'ndreptat. Ba nici nu-l măi ține din mină, îl lasă așa singur și brazda se răstoarnă tot bine. Își măi aruncă și el ochii de-vale către marginea satului, — apoi cătră soare—și-î aproape de amiază. Par'că i s'a făcut cam foame, ș'apoi și boii or fi osteniți și flămînzi, și-apoi li-o fi trebuind și apă.

Pe călduri, e greu să ari. Acuș o să'nceapă și femeile să treacă la cîmp cu mîncare. Boii lui Florin, dejugați la capul locului, întind o mînă de coceni, iar Florin, pe proțap cu obrazu'n palme, se gîndește multe. Așteaptă și el mîncarea. Femei și fete trec acuma una cîte una cu amiazul la cîmp, și o să-î ducă și lui moș Sandu cineva de mîncare; și-o să treacă p'aici. O să zică și ea: noroc, c'apoi prea e prea. Dar dac'o trece pe dincolo de pîriu?—Asta nu se poate. Dar la adecă pe Florin cine-l oprește să-și pască boii pe malul pîriului?—Nimeni. Și-apoi cum să puî tu boii iar la plug cu o legătură de coceni?—Asta nu se poate.

Și Florin paște boii pe pîriu, și bine face că-î paște, că-î iarba bună, și bine ce mîncă boii, și ce mult îi vine lui Florin acum să cînte! Ce frumos e cîmpul! Numai petece, petece: ici miriște de grîu, dincolo ovăz nesecerat, dincolo porumb verde; și lume risipită ici-colea pe cîmp; unul la coasă, altul la secere, iar acum de-amiază s'adună fiecare la un adăpost să guste ceva și să mai hodinească, iar femeile și fetele, trecînd mereu cu amiazul, se risipesc fiecare pe cîte-o potecă sau brazdă. Și iată și Ileana la capul satului. Și Florin cîntă 'nnainte. Adecă ce, pentru o fată să se oprească el din cîntec? Ba cîntă chiar într'adîns. Dar, vezi, par'că totuși cînd o vede că s'apropie, nu-î mai vine tocmai așa bine să cînte; nu cine știe ce, dar nu vrea el să cînte tocmai cînd trece ea. Și-apoi e lume prin prejur: unul vine, altul se'ntoarce, și asta nu prea-î vine bine lui. Ba, cu cît Anica s'apropie, cu atît par'că lumea-î mai multă pe cîmp. Și-o să se uite acuș tot cîmpul aici ca la comedie. Da el trebuie s'o 'ntrebe de ce-î minioasă. O să zică și ea o vorbă 'ntiîu, ca orice trecător, și-apoi se'ntinde vorba și mai departe.

Florin—să nu fie vorba cu păcat—par'că se zăpăcește... Că trece o fată pe drum... Să treacă, drumu-î mare! Da omu' ăla de ce vine tocmai acum după ea?

Cum s'apropie, Anica pleacă ochi 'n pămînt și tot mai minioasă s'arată. Și lumea se uită din toate părțile. S'ar învîrți Florin odat' în călcîi să vadă ce-î pe cîmp, dar par'că îi vede pe ăia de la muche uitîndu-se peste lanul de ovăz: «S'au intilnit iară, mă!» Altul de pe coastă a lăsat lingura din mînă: «Ce-o fi cu Florin al Baciului, mă!». Dar ăștia ar fi cum ar fi, dar ăl de vine după Anica, aruncă ochii tot pe furiș la Florin. Pe ăsta par'că l-a trăsînit Dumnezeu acolo tocmai cînd nu trebuia, și așa pîndește cu ochii că-î gata să strige. Ba chiar i se pare lui Florin că mormoește ceva, suind coasta a lene: «Ce te uiți la fata creștinului, mă!».

Cînd Anica ajunsese 'n fața lui Florin, îi era obrazul bujor de sfială.

A'nginat niște vorbe dulci de binețe. Nicî Florin nu s'a lăsat mai pe jos. A'nginat și el ceva mai slab, a răspuns, tot de bine, și'n gîndul lui: «Nu-î minioasă Anica!».

Dar acum iar i s'a părut. Adecă ce i s'a părut? A auzit bine pe ăl de venia în urmă: «Ce vorbești cu fata, mă!»

Florin a rămas lemn, cu ochi 'n pămînt, iar Anica se depărta tot cu ochi 'n pămînt, însă umezi de necaz că Florin e minios.

ROMULUS CIOFLEC.

SFIOSUL VOEVOD

— Noaptea inima-mî tresare
Cînd, ca fierul unei sape,
Istovit un chip răsare
Peste văi și peste ape.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Care om să nu se mire
Cînd cu buze tremurînde
Voevod de stele blinde
Vine ca să-mî fie mire.

Zic cu vuiet plopii frageți:
Pe curînd nădejde trageți—
Iată-l mîre la fereastă,
Să mă ceară de nevastă.

Vine'n mîndru straiu de aur
Ca să facem nunta 'n Faur:
Nimeni nu-î aude viersul,
Toată lumea-î vede mersul.

— Cine'n fiecare seară
De pe deal și-arată chipul?
Cați lă florile de vară:
Îndrăgi-mi-le-ar nisipul!

Numai florile-s de vină
Că te uiți așa de vale.
Uită-te că-mi faci lumină,
Să mă tot topesc de jale.

Mierea de sub căptălame
Nu-î ca dulcele iubirii :
Ci tu lasă trandafirii
Visurile să-și destrame.

Cînd cu dorul mă cumineci,
Plopii știu ce dor mă mină
Zilele din săptămînă
Să le prețuiesc Dumineci.

*

Din adînc de cer albastru,
Mînurat Craiü-noü ascultă,
Ș'o durere, tot mai multă,
Umple sufletu-î sihastru.

Pe furiș privind la fată,
Se grăbia pe drum de neguri
Să-și ascundă după măguri
Vina făr'de judecată.

Și se tot ducea departe ;
Neștiind ce se cuvine
Să-î răspundă cînd mai vine :
Toate pot părea deșarte.

S'a tot dus... și 'n altă seară
Plopii tot vuiău pe maluri,
Ci Craiü-noü de după dealuri
Nu se mai ivește iară.

ION BĂRSEANUL.

DE SĂRBĂTORI

— SCRIPȚĂ —

Sărbătorile Paștelor. Costică Pană, nepot de soră al Coanei Frosa Mă-răscu, a venit tocmai din Iași să petreacă sărbătorile la dumneaei.

Casa Coanei Frosa e în plină veselie.

De dimineață pînă se 'noptează, slugile foiesc în sus și 'n jos. Caii, mai toată ziua inhămați la droște, pornesc, cînd după o rubedenie, cînd după o alta.

Toți cunoscuții știu că a sosit *nepoțelul*; de după prînz pînă seară, chisălile cu dulceți trec de la musafir la musafir. Pentru *Tică* — așa-i zice Coana Frosa lui Costică — s'a pregătit o dulceață deosebită: culbeci de portocale. Măi de cîte ori ieau mosafirii dulceți, își viră și dînsul lingurița în dulceața galbenă și limpede ca chihlimbarul.

— O să te 'mbolnăvești, diavole.

Nepoțelul se face că n'aude, iar Conul Alecu, mucalit cum e, se dă pe lîngă dînsul și-i șoptește:

— Cată-ți de treabă, măi Costache, dă-i înainte. Tică se rătoește pe scaun; de cîte ori aude că i se poate spune și Costache, se crede mai bărbat, deși de-abia măi acum doi ani a mîntuit *Trisfetitele*.

La prînz mincăbă singuri; seara sînt postite la masă rubedeniile, apoi prietenii și oamenii cu vază din tîrg. Dă! conului Alecu și coanei Frosa li merge vestea de primitori ce sînt. Nu erau să-și arate sufletul sincer și iubitor tocmai atunci cînd aveaū copilul coanei Luxiței în gazdă; pe copilul dumnealor măi la urma urmei? Se putea altmintreli!

Ce n'ar fi dat coana Frosa să aibă și dumnezei un copil; măcar unul, un băiat, cum e Costică. Cîte lacrimi nu vărsase; cîte descîntece, dar măi cu seamă cîte rugăciuni la toate bisericile din tîrg, ba și pe la *Ieș*, la Biserica Banului, la icoana Maicei Domnului cu trei mîni. Ți-ai găsit! îi era dat coanei Frosa să n'aibă copii, și pace! Dacă a văzut și dumneaei că așa vrea Cel A-Tot-Puternic se liniști. Ii fusese greu pînă se încre-dințase de asta.

— Ce-ți trebuie copii, ființo; da Costache a soră-ta nu-ți ajunge?

Conul Alecu știa unde să lovească. Cum auzia coana Frosa de Tică al dumisale, prindea să zîmbească, fața i se însenina și hait! dădea poruncă a doua zi să se gătească un cuptor de cozonaci.

Și numai ce se trezia coana Luxița la Iași cu cîte o ladă tixită la fund cu fel de fel de bunătăți: uscături, brînzeturi și cîte toate; iar pe de-a-supra, ca lucru măi fraged, toate neamurile de cozonaci: unii cu mac; alții cu portocală; paște cu brînză, cu orez, cu smîntînă, iar, printre cozonaci, cîte o scrisorică, strecurată de către conul Alecu, fără știința coanei Frosa; scrisorica glăsuia cam așa:

Luxița,

Pregătește-ți băiatul să intre în Seminariul Socolei, că Frosa și-a pus în gând să-î facă pîntece de popă.

ALECU.

Să nu cumva să nu mi-l trimești de sărbători, că mă fac joc pe voi.

Și coana Luxița îl trimitea la Crăciun, la Paști și o lună în vacanța cea mare.

Luna de vară o petreceau la țară, la moșia conului Alecu. Un raiu! Sus, aproape de munți, unde umbra se așterne atît de răcoasă, că în toiul verei, cînd curg nădușile pe oameni ca ploaia, acolo vremea se ținea ca în mijlocul primăverii. Și ce gospodărie! Unde-ai mai găsi astăzi măcar o cămară ca acele ale coanei Frosa!

În ziua în care ajungeau la moșie, conul Alecu ștergea cheile coanei Frosei, își lua nepoțelul de mîină și porniau să puie trebile la cale, prin cele cămări:

— Dulceață de fragi mîinînci tu, măi Costache?

Nepoțelul dădea amarnic din cap.

— Dar de gutăi, măi băiete?

Nepoțelul iar dădea din cap.

— Dar de culbeci, măi popo?

Tică iar înghiția.

Și din fiecare cite o leacă, pînă ce se auzia ca un fel de furtună, ușile se desprindeau din clanța ca frunzele smulte de vînt, toamna: coana Frosa îi căta de zor:

— Păi bine, măi Romîne, cap ai tu?

Conul Alecu se așternea pe ris, și rizi, și rizi...

Coanei Frosa nu-î era atîta de dulceti — lasă că le începea așa fără nici-o regulă, că doar au și ele rostul lor —, dar îi era mai ciudă că-î lua înainte.

În risete și glume petreceau toată vremea. Iar cînd plecă odorul la sfîrșitul lunii, ce măi lacrimi, ce măi oftări și suspine innăbușite cu batișta; într'un colț, nepoțelul, într'altul, coana Frosa. Conul Alecu făcea pe voinicosul pînă ce pornia trăsura, iar apoi două zile stătea morocănos.

Mă rog, ce măi multă vorbă: îl iubiau acuma ca ochii din cap. Ce e drept, băiatul era deștept ca un drac și avea multă tragere de inimă la învățătură.

Pentru că lucrurile stăteau astfel, dumnealor se gîndiseră că ce e azi ușor se poate stînge miine: de aceia își făcuseră testamentul și-l închisese, frumos, în lada cu bani.

«Pentru că nimeni nu poate pune temelii pe ce-î mai puțin trainic în lume, pe viață, iată ne gîndim și noi la cel ce trebuie să ni poarte averea și gospodăria mai departe...»

Așa se începea testamentul, scris lătăreț, cu pană de gîscă, de mîna conului Alecu, și iscălit de amîndoi.

Cei ce trebuiau să li «poarte averea și gospodăria mai departe» erau coana Luxița și bărbatul dumisale, pînă la împlinirea vârstei cînd nepotul putea să intre în stăpînirea întregii averi lăsate lui.

Iată de ce acuma toți luaū pe Tică drept copilul coanei Frosăi și al conului Alecu.

E desdimineață. Soarele de abia începe să-și împrăștie pe cer cele d'intăiu ape de lumină. Costică, obosit de zburciumul celor trei zile de cînd a sosit, doarme adînc. Printre perdele lumina de abia pătrunde, cenușie.

Alături, în dreapta, e odaia de dormit a coanei Frosa; în stînga, a conului Alecu.

În odaia coanei Frosăi se aude zgomot; cu toate că e așa dimineață, coana Frosa e gata îmbrăcată.

Așa s'a deprins; nici nu răsare soarele, și-i în picioare; dar mai rău e că nici pe alții nu-i lasă să doarmă după ce s'a sculat dumneaei. «Dimineața dă viața», spunea celor pe cari-i trezia pe cînd li era somnul mai dulce. Bietului nepoțel îi venia tare peste mîna pînă se deprindea să se scoale cu noaptea 'n cap; dar n'avea ce face!...

Ușa odăii coanei Frosa se crapă puțin, și capul dumneaei, înfășurat într'o legătură vișinie, ca 'ntr'un turban, se arată:

— Tică... Scoală, Tică, n'auzi?

Tică deschide ochii, se ridică, și, cum se închide ușa, cade la loc, pe pernă.

Trece ce trece, ușa se crapă din nou; Library Cluj

— Ce? iar te-ai culcat; scoală, măi băiete, că-i rușine; eî comedie!

Din odaia din stînga răsună glasul gros al conului Alecu:

— Da lasă-l, ființo, să doarmă. Ce nu lași lumea în pace? Ce scoli omul cu noaptea 'n cap?

Dar coana Frosa:

— Ba nu; să te scoli și dumneata. Haideți! Afară clocotește livada de glasul privighitorilor, și voi să sforăiți?

Apoi iese vârtej în cerdac și începe a striga la slugi:

— Ioane! dă drumul la păsări. — Vasilcă! Vasilcă! pregătește cafeaua.

— Gheorghită! n'auzi, ha? te faci niznai, du caprele la păscut.

După ce-i purcede pe toți în toate părțile, vine din nou în odaia nepoțelului, se răpède la ferești și dă perdelele la o parte; lumina se revarsă, strălucitoare. Tică duce mîna la ochi, căci lumina, năvălind de-odată, îi iea vederile; apoi, scuturîndu-se de lene, prinde să se îmbrace.

Peste puțin, conul Alecu iese și dinsul în cerdac, după dumnealui nepoțelul și la urmă vine, zimbînd, coana Frosa.

— Leneșilor! pe o așa dimineață să-mi dormiți? Haideți în livadă, la cafea.

Conul Alecu iea pe nepoțel de mîna, cuprinde de mijloc pe coana Frosa, și intră citeși trei în livadă.

De-asupra mesei așezată supt un zarzăr încărcat de floare, se ridică aburii din ceștile pline.

Printre crengile înflorite, razele calde ale soarelui cad și se răsfrîng, ca'ntr'o oglindă, în tablaua de argint.

Conul Alecu se așează între coana Frosa și nepoțel; apoi se întoarce către Tică, și, suptîindu-și glasul:

— Ei, n'auzi! scoală leneșule; livada clocotește de privighitori!

Toți rîd; dar încolo, într'un colț ascuns al livezii, o privighitoare parcă vrea să ție partea coanei Frosa: încet și tremurat, ca o picurare de apă pe lespeză de argint, se aud ciripirile stînse ale paserii măiestre.

Citești trei rămîn nemișcați, ascultînd până ce cîntecul se pierde ușor, ca un suspin.

EMILGAR.

ICOANE DIN STRĂBUNI

T O M Ș A

— FRAGMENT —

Sătui de-a Tomșei grea nelegiuire,
La Cucuteni s'au strîns boerii gloată;
Și, gînd fățiș hrînind de urgisire,
Țin sfat cumplit din Scaunu-i să-l scoată.

Trimiși, pornind pe cai iuți, pier nălucă —
Și-ajunși la Domn îi dau ștafeta 'n mină; —
Ca viforul pe Tomșa 'n piept l-apucă
Al morții ris, c'o furie păgînă.

«Cum? Eù s'ascult de slova lui smintită?
«Ah, cînii!... Toți, pierdut vor să mă vadă!...
«Dar, mai curînd al ghenei foc mă 'nghită,
«De cît să 'nchin înverșunata-mi spadă!...

Pe prag, calăul tremurînd s'arată:
«Măria Ta!... Trimiși-așteaptă 'n sală!...»
«Răspunsul mieu?!...» — Cu spada destecată,
Scrișpînd din dinți, spre dinșii dă năvală.

Trimișii cad ingenunchind. De fiară
Scîntie'n ochi privirile lui crunte. —
Un gemăt surd... Si țestele zburară,
Stropînd cu sînge 'ntunecata-i frunte....

A. MINDRU.

Reproducerea oprită.

PARTEA ÎNȚAIA.

VI.

Cătră sfârșitul lunii Mart venură cîteva unde reci de lapoviță. Prin umezeala aceea, Vasile cu anevoie se urnia din casă pînă la ceaiurile și păharele de vin din prăvălia lui Trifanov. Cea mai mare parte din vreme o petrecea tolanit pe un pat, în odaia lui; cetia o carte, asculta povestirile din vechi ale bătrînilor ori se răpezia, sărind peste ochiurile de apă, pînă la cuconu-Andrieș. În salonașul curat, plin de horbote și de cusături de mătasă, sta de vorbă cu bătrînul, se așeza lingă fată, și vremea se strecura într'o tîlnă fericită, care-î umplea sufletul ca o cernere de lumină.

Iar cînd începeau sfaturile bătrînilor, cînd prindeau a se înșira întîmplări cumplite ori duioase din trecut, chipuri întunecoase ori zîmbitoare, — ceasul părea că nu mai înseamnă clipele vremii de față; bătăile lui încete și adînci adiaș ca din depărtarea anilor; o suflare risipia negura și descoperia o lume asfințită, iar bătrîni povestitori, la sfârșit, parcă se plimbaș agale prin ruinile unor cetăți dispărute, asupra cărora o clipă se împînșise lumina palidă a soarelui aducerilor-aminte.

Mîngîerile călduroase ale primăverii, însă, nu întîrziară mult. Lumina lui April veni pe aripile cocoarelor și rîndumelelor, aducînd multe frumuseți, și nădejdi și mai multe. Bătrîni își urmăriaș, în singurătatea cerdacului, planurile lor, zîmbind în taină. Din cînd în cînd, mai luaș pe tineri la vale, — căci postul mare cu asprimea lui îi plictisise cu desăvîrșire, mai ales pe băiat. Eraș zile cînd Vasile spunea singur că-î vine leșin. Se ducea, ce-î dreptul, la Trifanov, dar nici acolo nu se înfrupta: toate ca toate, dar aici era serios de tot;

cuconu-Alecu n'ar fi iertat pentru nimic în lume călcarea credinții bătrânești!

Și, în strălucirea aceia a zilelor tinere, în schivnicia trecătoare prin care trecea, — Paștele zîmbia, parcă în zilele viitoare, cu flori de liliac, cu bucurii nemărginite și curate; și sufletele simțiau în adevăr venind florii Învierii.

Pînă în sărbători, care cădea la jumătatea lunii, înfloriră mălinii și liliicii. În amurguri, pe ferestrele deschise ale coridorului, intrau mirezmele lor dulci amestecate cu de-abia simțitul parfum al stînjineilor. Bătea vînturi calde ziua; o amețală, un freamăt trecea prin aer, aprinzînd privirile.

Ajunseră sănătoși *Floriile* cu crengile de sălcii catifelate; tîrgul se umplu de oameni și mărfurile peștrițe iar fură scoase la soare. Apoi în săptămîna deniilor clopotele chema în fiecare seară șiraguri de umbre negre spre înalta clopotniță de piatră din Vatra-Vascanilor. Erau în biserica cernită priveghiuri din ce în ce mai lungi și mai mîhnite, în care murmurele adînci ale cetitorilor veniau ca de sus, din bolta rotundă.

După ieșire, tot drumul se zbeguia băieții împingîndu-se în șanțuri, alungîndu-se prin întunec, sperîndu-se pe la cotituri. Iar fetele, ca niște fantasme albe, se strecurau grăbite spre căsuțele liniștite; nu spunea nici-o vorbă, se strecurau prin adierea plină de mirezme a grădinilor în floare, pe supt văzduhul înflorit cu aur, în care plutia parcă o taină de nepătruns.

În seara Învierii, se pregătiră cu toții; bătrînul Lunceanu și Tinca, pînă la sunarea clopotului de deșteptare, trecură la cuconu-Alecu. Acolo stătură de vorbă; moș-Grigore povesti «băieților», între altele, despre Sfîntul Spiridon, cînd a zis: «Să știi, ereticule, că Sfînta Troiță una este!» Și acolo, în fața lui Arie păgînul, a luat o cărămidă, și uite, așa a strîns-o în pumn... Și focul a țîșnit în sus, apa a curs în jos, iar lutul a rămas în mînă. Uite! apa, focul și lutul una sînt!

«Iaca așa, zise moș-Grigore, a dovedit Sfîntul că Treimea-î una...

— Da, zise cuconu-Alecu, — și pe urmă a mai fost o minune. Arie a tăiat, la hanul acela unde poposiseră, toate capetele cailor lui Sfîntu-Spiridon. Capetele albe le-a pus la caii negri și capetele negre la caii albi; el s'a suit în trăsură și a pornit în goană. Cînd se scoală Sfîntul, vizitiul se trăgea de cap. «Ce-î, bre? — Caii omoriți, Sfînte Spiridoane! — Nu se poate!» zice Sfîntul. Intră în grajd și strigă: «Hi!». Atît, și caii săriră în picioare și nechezară, — numai că aveau capetele

schimbate. I-aŭ pus la căruță, aŭ pornit, și aŭ și ajuns pe eretic într'o bătaie de biciu...»

Tinerii ascultaŭ cu luare-aminte, și minunile acestea ale altor vremuri li se păreaŭ niște lucruri foarte simple. În odaie era un miros ușor de flori de primăvară și lumina lămpii ardea mai scăzută ca de-obiceiŭ. Cu toții tăceaŭ acuma, se priviaŭ zîbind, așteptaŭ. În liniștea adîncă, pendula bātu lin de zece ori.

«De-acuma trebuie să sune și clopotul...», murmură cuconu-Andrieș, privind cu un zîmbet pe Tinca.

Și începură în noaptea de primăvară, afară, a tremura vibrările clopotului celui mare. Veniaŭ unde după unde, cînd mai slăbite, cînd mai pline, și supt cîntarea arămii curgea parcă un bubuit, un tremur profund.

«Să mergem!», zise moș-Grigore.

Se sculă, desfăcu încet lumînările și le împărți.

Afară, baba Smaranda sta la portiță și asculta pe gînduri cîntecul clopotului. Cuconu-Alecu zise:

«Smarandă, să n'adormi cumva... Să fie totul gata...»

— Gata, gata, răspunse bătrîna; numai să nu uitați să-mi aduceți și mie și moșneagului o leacă de natură...»

Pe drum, prin întunec, treceaŭ spre biserică grămezi de oameni, vorbind. Noaptea era călduță; pe cer umblău grămezi de nouri; lacuri liniștite albastre, înstelate cu aur, se deschideaŭ din cînd în cînd, ca în mijlocul unor păduri. Luna învăluită, undeva, dădea nourilor din miazăzi străluciri cenușii argintate.

Biserica mare lumina slab prin ferestrele înguste. Poporănii veniaŭ printre crucile de piatră ale vechiului cimitir părăsit și se strecuraŭ pe ușa neagră a pridvorului. Un stol de copii, într'un unghiŭ al zidului, se grămădise la sfat, — și din cînd în cînd tremuraŭ chicotiri înnăbușite.

Înlăuntru, lume multă. Murmurările dascălilor veniaŭ fără răsunete, ca într'o odaie îmbrăcată. Paștile și ouăle roșii, aduse de femeii spre sfințire, se înșiraŭ pe o masă lungă în fund, în colțul de miazănoapte. Oamenii, în îngrămădeală, grăiaŭ încet; unii se înălțaŭ în vîrfurile picioarelor și priviaŭ spre altar.

«Ei, ce ne facem noi de locuri? întrebă încet bătrînul Lunceanu.

— Bună-seara, cucoane, bună-seara, se auzi deodată un glas în șoaptă.

— Aha! cuconu Iorgu! roști bătrînul Negrea. Ce mai faci, cucoane Iorgule?

— Bine, șopti zîbind cu mulțămire cuconu-Iorgu. Iaca aveți și locuri... Ce Dumnezeu! doar nu degeaba sîntem subprefect...»

Cuconu' Iorgu, subprefectul, era un om între două vârste, cu mustățile mari cărunte și totdeauna cu un zîmbet fericit în ochii verzi și pe obrazul smolit. Dădu mîna cu toți, — și cu «duduia» și cu «tî-nărul», și tuturora li făcu loc acolo, în stranele din fund.

Tinca se așeză între Vasile și bătrînul Lunceanu; urmă moș-Grigore, apoi cuconu-Alecu, alătura de subprefect. Toți își ridicară coatele pe marginile nalte de lemn, și, cu luminările la piept, între degetele împreunate, așteptară.

Preotul, popa-Petrea, își începuse slujba. Glasul lui rar de moșneag trecea peste capetele mulțimii îngrămădite. Urmau răstimpuri, în care, de la stranele dascalilor, se înălțau isonurile băieților, acoperind cîntările.

Cuconu-Iorgu era fericit că putea să spuie o vorbă bună:

«Ce mai faci, cucoane-Alecule?»

— Bine, cu sărbătorile astea care vin... Dar dumneta?»

— Eū? Și eū foarte bine. Și știū de ce-mi pare bine mai ales? Cred că n'ai uitat de vorba noastră, — știū, vorba noastră, cu *băiatul*...

— Ei, da, cucoane Iorgule, te rugasem din toată inima...

— Ps! nimic! zise cu un zîmbet blajin subprefectul. Am făcut! După sărbători vine Neculcea la mine, iar tînărul dumitale trece în locu-î la primărie... Ha? ce zici, boierule?»

Cuconu-Alecu nu mai putea de bucurie:

«Cucoane Iorgule, știū... drept să-ți spun...

— Destul, nu..., altceva nimic, amice! șopti cuconu' Iorgu, zîbind iar fericit. Atîta: să mă poștești la logodnă... Ha? ce zici? Crezi că n'am înțeles? 'Teles, dragă, înțeles!

— Ei, da, zise încet bătrînul Negrea, — de ni-ar ajuta Dumnezeuū...

— Ce-î și cu tinereta, domnule!, grăi mișcat subprefectul. Parcă-mi aduc aminte, cucoane, — acū treizeci de ani...»

Aici tăcu, se înălță și privi spre altar, peste capetele mulțimii.

«Nu mai este mult!» șopti el.

Iar bătrînul Negrea, fericit, se plecă spre urechea lui moș-Grigore. Cuconul Andrieș își aplecă și el capul, — vestea trecu și la tineri, — și o bucurie mare se răspîndi pe toate fețele.

«Iaca-î bun, iaca-î bun...», murmură moș Grigore.

Negrea, în cîntările domoale care creșteau supt boltă, în ușorul fior pe care-l pregătia marele ceas al Învierii, se simți deodată plin de fericire. Își aduse aminte de anii din urmă cînd, plin de sfilă, venia cu blajina cucoana-Anica și asculta tăcut cetaniile și cîntările, — și o mare bunătate, ceva din copilăria de altădată, îi umflă coșul pieptului. Blinda viață care-l împresura, iar îi apăru frumoasă. Se

gîndi cu mulțămire că va pleca cu fata lui cuconu-Andrieș spre casă și va găsi, pe masa acoperită cu față albă ca omătul, cozonacii, ouăle roșii și pâștile care împrăștie miros plăcut de leuștean, toate așteptînd parcă cu o lucire lină supt lampa liniștită. Dintr'odată se văzu om în rîndul celor împliniți, — și, cu ochii plini de lumina bisericii, se întoarse spre Tinca. Domnișoara-î zîmbia cu bunătate. Zîmbi și el, și simți căldura cutreierîndu-l cînd mîna lui atinse degetele fine ale fetei.

Un murmur înfloră mulțimea, flacări începură a tresări printre capetele care se rumeniau brusc. Toate făcliile se aprinseră și începură a fumegea. Ca printr'un nour se zăria catapiteazma cu sfinții nemișcați și icoanele aurite din preajma altarului. După aceia preotul bătrîn, în odăjdii, ieși cu dascalii și eclesiarhul după el printre șiraguri de lumină, — și un răstimp mare se auziră afară glasuri și cîntări.

Apoi, întors, popa-Petrea strigă tuturor bucuria :

«Hristos a înviat!

— Adevărat a înviat!...» răspunseră glasurile poporănilor.

Cîntări se înălțară :

«Hristos a înviat din morți

Cu moartea pre moarte călcînd...»

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Eclesiarhul trecu printre rînduri cu anafora, — și în urma lui lumea se mișca încet-încet, într'o înghesuială mare, într'o fumegare deasă, spre ieșire.

«Să mergem și noi, șopti Tinca ; mă cam înnăbuș...»

Ieșiră. Afară îi izbi aerul răcoros al nopții. Tinerii porniră înaintea alături, cu brațele strînse ; după ei bătrînii bucuroși, însă tăcuți și îngîndurați.

Din livezile înmugurite, din grădinile cu flori, veniau adieri pline de mirezme. Pretutindenii pe drum tremurau luminiți sfoase ca niște stele, se mișcau, se apropiau. Se vedeau umbre, se auziau glasuri bucuroase. Și tinerii mergeau strîns alăturați, fără de nici-o vorbă, cu luminările pîlpîitoare în cîte-o mînă. Se simțiau bine alături, și noaptea de primăvară avea un farmec pe care nici-odată nu-l încercaseră ei.

Aproape de casă, se despărțiră de cuconu-Iorgu :

«La revedere, tinerilor, la revedere!» strigă el rizînd tare, — și multă vreme Tinca și Negrea urmăriră cu privirile scînteia tremurătoare a luminării lui.

(Va urmă.)

MIHAIL SADOVEANU.

CRONICĂ

«Cutreierînd», de d. Cazaban. Titlu cam căutat și fals apărînd pe copertă lîngă un desen care întristează. Dacă deschizi cartea, vei găsi povestiri de un cuprins amestecat și în forme felurite: schițe cu haz, schițe fără haz, cite-o șarjă foarte izbutită, cite o lungă povestire dureroasă. Stilul e iute, vioi, sigur. Se simte în toate o înfrîurire a maiestrului sobrietății puternice, Caragiale.

Fără îndoială cea mai bună carte pe care a tipărit-o d. Cazaban: e o singură dată un subiect scîrbos, care, în felul cum e tratat, nici nu mișcă, nici nu indignează, nici nu te face să rizi (e vorba de o cîntăreață nevrisnică și de cei cari o poftesc). E mai curată decît toate celelalte scrieri ale autorului, și mai ales decît cea care a precedat pe aceasta și de care, cu părere de rău, pentru talentul autorului, nu s'a putut vorbi aici.

În toate bucățile din volum se vede o idee preconcepută, un plan, o intenție. Dar, chiar cînd le are cineva, ele nu trebuie să se vadă. Astfel nu ți se contopește sufletul cu ceia ce se povestește, nu crezi. E mișcător fără îndoială un bătrîn pe care l-au rînit fără vină jandarmii puși să-l apere de oameni răi. De ce însă nu sîntem mișcați cînd ni vorbește de unul ca acesta d. Cazaban? Și totuși cînd cetești în ziare despre judecata țeranilor din Șepreuș, despre fiul care a perit de baionetă apărînd pe tatăl său — un bătrîn ca acel din «Cutreierînd» —, minunea milei se face în inima ta. Dar vezi că dincoace nu te-a tras nimeni de mîncă!

Cu oarecare discreție și măsură, și mai ales cu mult mai multă seninătate, autorul acestei cărți ce va fi în adevăr un scriitor, nu numai pentru prietenii și ziaristi, ci pentru public. Ceia ce e cu totul alt ceva.

*

Dăunăzi ni-a venit din Paris un frumos volum, ilustrat [cu stampe originale: traducerea unei cărți a lui Anatole France. Acum avem un foarte frumos volumaș secesionist din München: «Isidor Budu, Din flori». De ce «din flori»? Poesiile lirice din eleganta cărticică nu sînt lipsite de însușiri. Unele au avînt și armonie:

Au trecut azi dimineața,
Sîngurateci și ușori,
Soli de toamnă călători...
Au trecut azi dimineața
Înecați în fund de ceață
Ceî din urmă blînzi cocori...

Să se ducă 'n alte locuri
Au luat în lung șirag
Drumul dorului pribeag,
Să se ducă 'n alte locuri,
Unde poate dulci norocuri
I-or fi așteptînd cu drag.

Asta e bună. Alta nu se poate găsi să-î stea alături. Autorul trebuie să fie de tot tînăr, vre-un Moldovean sau Bucovinean la studii. A avut dorința firescă — de a se compromite literar. A îndeplinit-o. Acum trebuie să se pregătească pentru a scrie.

*

Poporul român e într'o bucurie fără păreche. Amintirea secetei din 1904 a perit fără de urmă. Plouă, și toate sămănăturile ni făgăduiesc bielșug. Sul-

tanul a recunoscut nația românească în Macedonia. Lucru bun, de sigur, — dar ce de procesii destrăbulate, de lampioane și masalale, de urale la... legația turcească, și, fiindcă Italia ne-a sprijinit, adăugind câteva cuvinte amabile, ce mai cuvântări clocotite și telegrame fără număr, până și de la «cercul pan-latin» (ce e aceia, mă rog?).

Acum sîntem în zodia bucuriei pentru sosirea institutorilor bulgari. Primirea lor se anunța întăiu destul de rău, adecă după datinele zgomotoase și fără măsură ale trecutului. Pe urmă însă, cel mai mare dușman al relexelor apucături trebuie să recunoască în sfîrșit că a fost mai bine decît oricînd. E drept că nu s'a împiedecat cutare institutor de-al nostru, care nu e în stare să se împiedece însuși, de a vorbi de apărarea Bulgarilor de către Romîni pe vremea Romanilor, adecă atunci cînd mai lipsiau șese secole ca să se audă de Bulgari. Dar de astă dată e un cas isolat. Persoanele oficiale și particularii s'aŭ păzit la verbă, precum s'aŭ păzit, fără escepție, după datina lor, Bulgarii. Paza la verbă e însă, precum știe poporul și nu știu cărturarii, ba adese ori nici învățații, «inceputul înțelepciunii». Cuvîntarea d-lui ajutor de primar Ciurcu a fost chiar de o deosebită frumuseță duioasă.

Iar că Bulgarii aŭ venit la noi ca să vadă că acolo unde-și închipuie o țară decăzută, pe care generalii lor ar supune-o în cîteva marșuri viteze, este de fapt o înaltă putere de civilizație, care, dacă nu se laudă, poate pedepsi pe orice îndrăzneț, — aceasta e bine. Recunoștința singură, de care ni vorbesc vecinii, n'ajunge, și, la dreptul vorbind, n'avem nevoie de dînsa. Ni trebuie însă *recunoașterea*, respectul, pe care sîntem mai bucuroși a-l primi decît a-l impune.

*

În revista francesă «la Renaissance latine», de Bellessort tipărește un articol, ceva mai solid decît celelalte, despre România. În aceeași publicație e și o mărturisire ciudată în cronică, iscălită Albert Métin. Se spune că ministrul Germaniei la București ar fi numit doi cini ai săi după «doi oameni politici romîni încă în viață» și ar fi arătat, făcînd cu piciorul, cum trebuie puși în mișcare ai noștri. Nădăduim că e o simplă clevetire; ca adevăr, ar fi prea grosolan.

*

D. E. A. Pangrati publică și în broșură conferința sa privitoare la situația și la rolul Universităților noastre («Ce-aŭ făcut Universitățile noastre? Ce-aŭ putut face? Ce trebuie să facă»), apărută întăiu în «Convorbiri literare». Cetiitorii vor găsi o foarte bună expunere a începutului învățămîntului superior românesc, apoi statistici din care se vede că nu ne-am ruinat, cum se crede, nici cu Universitățile (dar e drept că la ele s'aŭ făcut cheltuieli zădarnice saŭ de favoare, cînd banii trebuiau întrebuințați cu totul altfel) și, în sfîrșit, îndrumări spre o activitate care ar folosi mai de-a dreptul societății și țerii. Cum n'am voi-o atîția dintre profesori tineri? Dar astăzi și multă vreme încă, Universitatea este și va fi a altora, cu cari nu se poate face *nimic*.

*

În «Mémoires orientaux» ale Școlii de limbă orientale din Paris, d. Picot tipărește o «notiță bibliografică» despre tipograful și legătorul de cărți Mihai Strilbițchi, Rutean așezat în Moldova, în a doua jumătate a veacului al XVIII-lea. Nu mai e nevoie să se spuie cu cită îngrijire migăloasă e făcut și acest studiu al profesorului de limbă românească din Paris.

N. IORGA.